

РОЗДІЛ 10 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.232.3:[620.9:327](4)

ВПЛИВ РОЗВИТКУ РИНКУ СВІТОВИХ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ НА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЄС

Грабович Т.А.,
здобувач кафедри міжнародного права та міжнародних відносин
Національний університет «Одеська юридична академія»

Статтю присвячено аналізу впливу сучасного стану та розвитку ринку енергоресурсів у світі на особливості організації міжнародно-правового регулювання енергетичної безпеки країн, які входять до ЄС. Акцентовано увагу на проблемах правового забезпечення диверсифікації джерел постачання енергоносіїв у країни ЄС.

Ключові слова: міжнародно-правове регулювання, енергетична безпека, світовий ринок енергоносіїв, ЄС.

Грабович Т.А. / ВЛИЯНИЕ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЭНЕРГОРЕСУРСОВ НА МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ЕС / Национальный университет «Одесская юридическая академия», Украина

Статья посвящена анализу влияния современного состояния и развития рынка энергоресурсов в мире на особенности организации международно-правового регулирования энергетической безопасности стран, входящих в ЕС. Акцентируется внимание на проблемах правового обеспечения диверсификации источников снабжения энергоносителей в страны ЕС.

Ключевые слова: международно-правовое регулирование, энергетическая безопасность, мировой рынок энергоносителей, ЕС.

Hrabovych T.A. / IMPACT OF WORLD ENERGY MARKET DEVELOPMENT ON INTERNATIONAL LEGAL SUPPORT OF ENERGY SECURITY IN EU / National University «Odesa Law Academy», Ukraine

This article analyzes the impact of modern condition and development of world energy resources market on international legal regulation of energy security in the EU countries.

The article notes that in the XXI century world market of primary energy resources grows slower than in the XX century. It is caused by several factors, the first among which is gradual reduction in energy resources demand by improving of their use. This is especially noticeable in industrialized countries.

Relations between particular countries and such supranational organizations as EU are affected by internal structure of energy production and energy consumption. In general, most countries are guided by the use of local and regional energy resources, which determine the priorities for industrial and domestic consumption.

The legal basis of EU energy policy is the Energy Charter of 1991, the Treaty and the Protocol for it (1994).

Treaty to the Charter establishes a multilateral system of rules governing energy cooperation that exists under international law. The provisions of the Treaty are focused on five main areas: protection and promotion of foreign investments in energy sector; free trade of energy materials; freedom of energy transit through the pipelines and grids; reducing of the adverse impact of energy cycle in the environment; mechanisms to resolve disputes between states or between the investor and the government.

Since the implementation process of the Energy Charter and the relevant Treaty crossed far beyond the geographic boundaries of the EU and as far as strict increase in tensions between Ukraine and Russia in 2014 led to a sharp increase of uncertainty about energy supplies from Russia to the EU, there was an urgent need to develop new mutually acceptable totality of political principles, fixed in International Energy Charter (IEC), that will be signed in May, 2015.

Key words: international legal regulation, energy security, world market of primary energy resources, EU.

Забезпечення безперервного постачання енергії є запорукою стійкого розвитку будь-якої країни. З часу свого формування ця проблема виступає одним із напрямів міжнародно-правового регулювання. Внаслідок цього комплекс питань, пов'язаних з енергетичною сферою, стоїть в центрі уваги багатьох науковців, в тому числі фахівців-правознавців.

У сировинному секторі світового господарства провідну роль відіграють паливно-енергетичні ресурси – нафта, нафтопродукти, природний газ, кам'яне вугілля, енергія (ядерна, гідроенергія та ін.). Очевидно, що без продукції паливно-енергетичного комплексу неможливе функціонування усіх без винятку галузей. До складу ПЕК входять газова, нафтова і вугільна промисловості, енергетика.

Слід зазначити, що світовий ринок первинних енергетичних ресурсів у XXI ст. зростає повільніше, ніж це було у XX ст. Це спричинюється кількома чинниками, на першому місці серед яких поступове зниження попиту на енергоносії внаслідок підвищення ефективності їхнього використання. Особливо це помітно у промислово роз-

винутих країнах. Зальне споживання усіх видів паливно-енергетичних ресурсів у світі зросло приблизно в 1,6–1,7 рази і складає близько 17 млрд.т умовного палива.

Наприкінці XX ст. відбулося уповільнення темпів економічного розвитку фактично в усіх країнах світу. Наприклад, у державах Організації економічного співробітництва і розвитку, в яку входять 29 промислово розвинутих країн, зокрема, у Японії (яка пережила глибокий спад) економічне зростання у середньому склало 2,2%.

В структурі споживання домінуючий стан зберігається за паливно-енергетичними ресурсами органічного походження (понад 90%). Частка енергії АЕС, ГЕС і інших не перевищує 10%. У структурі світового енергоспоживання у 2014 році на вугілля припадало 27% первинних енергоносіїв, тоді як на нафту – 40%, природний газ – 23%, ядерне паливо – 7,5%, гідроенергію – 2,5%. Провідним світовим споживачем первинної енергії у 2014 році залишалися США, де використовується майже четверта частина всіх первинних енергоносіїв, що споживаються у світі. Структура сировинного балансу електроенергетики, за даними

Міністерства енергетики США, у 2014 році була така: вугілля – 51 %, природний газ – 14%, ядерне паливо – 20%, відновлені джерела енергії – 13%, рідке паливо – 2% [4].

Боротьба за володіння енергоресурсами, за право їхнього транспортування, за вплив на ринок енергоносіїв стала сьогодні найважливішим фактором реалізації інтересів держав світу, їхньої політичної поведінки, базою політичних і економічних союзів і навіть джерелом міжнародних конфліктів. ЄС не стає виключенням в даному аспекті.

Слід зазначити, що на відношення як окремих країн, так і наддержавних об'єднань на кшталт ЄС, до регулювання енергопостачання впливає внутрішня структура виробництва та споживання енергоносіїв. В цілому більшість країн орієнтуються на використання місцевих і регіональних енергоносіїв, які і визначають пріоритети промислового і побутового споживання. Так, у ряді держав основним видом палива є вугілля, доля якого в енергоспоживанні у 2013 році складала: в Китаї – 71%, ЮАР – 78%, Індії – 52%, Польщі – 63%, Казахстані – 51%, Австралії – 43%.

У окремих країнах, забезпечених гідроресурсами, ГЕС є значним або навіть основним джерелом енергії. Наприклад, в Норвегії доля ГЕС в сумарному використанні первинної енергії сягає 68%, в Бразилії – 39%, Швеції – 34%, Швейцарії – 28%, Канаді – 28% [4].

У 2013 році ступінь забезпечення природним газом залишався високим в країнах, що виробляють цей енергоносіє, таких, як Туркменія – 77%, Азербайджан – 68%, Алжир – 60%, Іран – 58%, Росія – 55%, Аргентина – 53%, Великобританія – 39%, США – 27%. Показово, що потреби країн Близького Сходу забезпечувалися нафтою на 51%, а природним газом – на 47%. Важливим є значення природного газу (включаючи зріджений природний газ) також в енергоспоживанні низки країн, які забезпечуються із зовнішніх джерел, таких, як Білорусія – 61%, Україна – 38%, Угорщина – 41%, Італія – 39%, Німеччина і Іспанія – 24%.

Низка країн, які мають в розпорядженні дуже обмежені місцеві енергетичні ресурси, покладаються на атомну енергію. У енергобалансі Франції на її частку доводилося 38%, Литви – 30%, Швеції – 28%, Фінляндії – 22%, Швейцарії – 21%, України – 20%, Бельгії – 15%, Республіки Корея – 14%, Японії – 13%, Німеччини – 11%. Світовий об'єм виробництва ядерної енергії досяг піку у 2006 році, і відтоді поступово знижується – до 2009 року на 5 %. За станом на березень 2009 року у світі експлуатувалося 436 енергоблоків АЕС сумарною потужністю 370 ГВт, з них 27% були зосереджені в США. Головними виробниками електроенергії з використанням АЕС є також Франція, Японія і Російська Федерація (далі – РФ) [5].

Нинішній час (починаючи з 1998 року) характеризується нестабільністю світових енергетичних ринків, яка посилюється затяжним спадом у світовій економіці. Тенденції, що намітилися, свідчать про істотне збільшення залежності промислово розвинених країн, інших основних споживачів енергетичних ресурсів від імпорту, що веде до збільшення конкуренції. Актуальнішою стає проблема забезпечення енергетичної безпеки і стабільності на світових енергетичних ринках. Події 11 вересня 2001 року, внаслідок яких зросла напруженість на Близькому та Середньому Сході, обумовили загострення цих проблем.

У міждержавних відносинах енергетичний чинник так чи інакше присутній на всіх рівнях і є однією з тем багатьох переговорів. Енергетична дипломатія починає домінувати у зовнішній політиці більшості країн. Показовий у цьому відношенні досвід США. Основні пріоритети зовнішньої енергетичної політики США багато в чому визначаються не тільки тим, що ця країна най-

більше споживає і виробляє енергетичних ресурсів, але і тим, що вона – лідер в розробці і координації загальної енергетичної політики промислово розвинених країн. Цілі і пріоритети зовнішньої енергетичної політики США випливають з Національної енергетичної стратегії 1991 року, що була оновлена у 1998 році, а в 2001 році доповнена кількома новими положеннями. Основною метою зовнішньої енергетичної політики проголошується підвищення енергетичної безпеки США поряд зі зміцненням і розвитком системи глобальної енергетичної безпеки.

Фактично США, максимально контролюючи основні країни-виробники нафти, створюють принципову можливість одноосібно нав'язувати цінову політику на ринках нафти і тим самим використовувати цю можливість в цілях, які важко спрогнозувати сьогодні (наприклад, з метою спровокувати енергетичну чи економічну кризу у світі або в регіоні).

В ЄС до недавнього часу не існувало єдиної енергетичної стратегії, політика в області енергетики вважалася прерогативою національних держав. Останніми роками у міру посилення інтеграційних процесів у рамках ЄС спостерігається помітна активізація зусиль із розробки і реалізації єдиної енергетичної політики як усередині ЄС, так і відносно країн, що не входять в це об'єднання. Міжнародно-правове забезпечення енергетичної безпеки ЄС базується на таких засадничих документах ЄС, як Паризький договір 1951 року, Римські договори 1957 року, Брюссельський договір 1965 року, Маастрихтський договір 1992 року, Амстердамський договір 1997 року, Лісабонський договір 2007 року [2; 3]. Слід зазначити, що неоднозначне бачення таких стратегічно важливих питань, як енергетичні, неодноразово заважали включенню розділів щодо енергетики в остаточні документи на різних етапах створення ЄС. Водночас очевидно була необхідність вирішення цих питань і в теоретично-правовій, і в практичній площині. Тому вже перші кроки Європейського співтовариства у 1951 році стосувались ринку вугілля, у 1957 році вони були доповнені договором щодо атомної енергії, а нафтова криза 70-х років минулого століття поставила до порядку денного конкретні дії для досягнення енергетичного балансу та розробки універсальних стратегій взаємин виробників енергії та їх споживачів. Надзвичайні ситуації і кризи диктували нові норми щодо повноважень у правовому регулюванні енергетики та забезпеченні енергетичної безпеки.

Правову основу енергетичної політики ЄС складають Енергетична хартія 1991 року, Договір до Енергетичної хартії і Протокол до неї (1994). Європейська Енергетична хартія була підписана 17 грудня 1991 року в Гаазі як механізм співпраці між Західною і Східною Європою з енергетичних питань.

Учасники Європейської Енергетичної хартії прагнуть на прийнятній з економічної точки зору основі підвищити надійність енергопостачання і максимальною мірою забезпечити ефективність виробництва, перетворення, транспортування, розподілу і використання енергії з тим, щоб підвищувати рівень безпеки і зводити до мінімуму проблеми доквілля. У рамках державного суверенітету і суверенних прав на енергетичні ресурси і у дусі політичної і економічної співпраці вони зобов'язалися сприяти розвитку ефективного енергетичного ринку в усій Європі і краще функціонуючого глобального ринку, в обох випадках на основі принципу недискримінації і орієнтованого на ринок ціноутворення, враховуючи належним чином заклопотаність в області доквілля.

Сторони Хартії зобов'язалися прагнути до створення ширшого європейського енергетичного ринку і підвищення ефективності функціонування глобального енергетичного ринку спільними або скоординованими діями відповідно до Хартії в наступних областях: доступ до

енергетичних ресурсів та їх розробки; доступ до ринків; лібералізація торгівлі в області енергетики; стимулювання і захист інвестицій; принципи і орієнтири в області техніки безпеки; наукові дослідження, технологічні розробки, нововведення і їх поширення; енергетична ефективність і охорона довкілля; освіта і навчання. 17 грудня 1994 року були підписані Договір до Енергетичної хартії та Протокол до неї з питань енергетичної ефективності і відповідних екологічних аспектів [1].

Договір до Енергетичної хартії, що набув чинності 16 квітня 1998 року, є унікальним інструментом сприяння міжнародній співпраці в енергетичному секторі. Договір забезпечує важливу правову основу для створення відкритого міжнародного енергетичного ринку. Договір відкритий для приєднання для усіх країн, прихильних його принципам. В цьому сенсі вказаний Договір виходить за межі лише регіонального рівня та стає справжнім елементом системи міжнародно-правового регулювання в сфері енергетики.

Договір до Хартії встановлює багатосторонню систему правил, що регулюють співпрацю в енергетиці, існуючу у рамках міжнародного права. Положення Договору зосереджені на п'яти основних напрямках: захисті і заохоченні іноземних інвестицій в енергетику; вільній торгівлі енергетичними матеріалами; свободі енергетичного транзиту по трубопроводах і мережах; скороченні несприятливої дії енергетичного циклу на довкілля; механізмах вирішення суперечок між державами або між інвестором і державою.

Договором від 1994 року була заснована Конференція з Енергетичної хартії – міжурядова організація, яка є керівним органом процесу Енергетичної хартії. Усі держави, що підписали Договір або що приєдналися до нього, є членами Конференції, яка на регулярній основі проводить сесії зазвичай двічі в рік, – для обговорення політичних питань, що впливають на енергетичну співпрацю між учасниками Договору. Конференцію з Енергетичної хартії обслуговує постійний Секретаріат зі штаб-квартирою в Брюсселі.

Останніми роками Енергетична хартія розширює свою географію та виходить за межі суто Європи. В плані подальшого розвитку цієї системи міжнародно-правового регулювання важливо, що такі держави, як Китай, Іран, Корея і країни АСЕАН виявляють велику зацікавленість до процесу Хартії, відкриваючи тим самим можливість подальшого розширення її географічного охоплення. На сьогодні до Договору приєдналося 53 держави Європи та Азії, 17 країн і 10 міжнародних організацій мають у ній статус спостерігача.

Зусилля країн ЄС із забезпечення виконання зобов'язань за Договором в повному об'ємі спонукають до міжнародної співпраці в області транзиту, торгівлі, інвестицій, охорони довкілля і енергоефективності. Фактично поступово процес Хартії починає відігравати ключову роль у побудові дійсно відкритого недискримінаційного ринку енергоресурсів [1].

У 2005 році в Афінах був підписаний договір, що засновує Енергетичне співтовариство між ЄС і дев'ятьма країнами Південно-Східної Європи. Договір набув чинності 1 липня 2006 року. Сторонами Договору сьогодні є Єврокомісія, Албанія, Боснія і Герцеговина, Македонія, Сербія, Чорногорія, Хорватія і Косово під адміністрацією ООН. 14 країн Євросоюзу мають статус учасника Договору. Це Австрія, Болгарія, Великобританія, Угорщина, Німеччина, Греція, Італія, Кіпр, Нідерланди, Румунія, Словаччина, Словенія, Чехія і Франція. Учасники застосовують на своїй території законодавство ЄС і беруть участь у роботі усіх інституціональних органів Договору. Болгарія і Румунія були в числі тих, що підписали Договір, але після вступу в ЄС змінили свій статус і стали його учасниками. Спостерігачами при Договорі енерге-

тичного співтовариства є Грузія, Молдавія, Норвегія, Туреччина і Україна. У 2009 році до Договору приєдналися Україна та Молдавія, ведуться переговори з Туреччиною. Договір енергетичного співтовариства Південно-Східної Європи заснував Міністерську раду, Постійну групу високого рівня, Правління по регулюванню і Секретаріат. Енергетичне співтовариство має два консультативні форуми – по газу і електроенергії.

Декларувалося, що Енергетичне співтовариство Південно-Східної Європи сприятиме підвищенню надійності постачань енергоресурсів в ЄС шляхом розвитку нових маршрутів транспортування трубопровідного і зрідженого природного газу з Каспійського регіону, Північної Африки і Близького Сходу, а також розробки розташованих в цих регіонах запасів нафти, природного газу і вугілля.

Договором про заснування Енергетичного співтовариства створена міжнародно-правова основа спільного енергетичного ринку електроенергії і природного газу сторін учасниць, регіонального енергетичного ринку країн південної та східної Європи та його інтеграції з метою поступової перебудови у внутрішній енергетичний ринок ЄС.

Один із основних постачальників енергосировини до країн ЄС – РФ у 1994 році підписала Енергетичну хартію, але відмовилася її ратифікувати. Переговори між РФ та ЄС з приєднання РФ до Енергетичної хартії тривали з січня 2000 року. Застережлива позиція РФ щодо Європейської Енергетичної хартії була заснована на усвідомленні того, що ця Хартія максимальною мірою задовольняє потреби країн-імпортерів енергоресурсів, та вкрай мало захищає інтереси країн-експортерів енергоресурсів. У 2009 році РФ остаточно відмовилась від приєднання до Енергетичної хартії, Договору до Енергетичної хартії, а також Протоколу до Енергетичної хартії. Власне, цей Договір з різних причин не ратифікували ще Білорусія та Норвегія.

Енергетична хартія переживає зараз процес реформ і модернізації. Фактично це єдина організація з управління світовою енергетикою, діюча за принципом сумлінності (*bona fide*), яка вступила на шлях повноцінного реформування, причому процес реформ почався за ініціативою країн-членів. Лише це можна вважати за чимале досягнення, якщо взяти до уваги несхожість і геополітичну різноманітність 53 держав-учасників.

Водночас, оскільки процес впровадження Енергетичної хартії та відповідного Договору вийшли далеко за географічні межі ЄС, виникла нагальна потреба у виробленні нової, прийнятної для усіх держав-членів, сукупності принципів міжнародно-правового регулювання діяльності в сфері енергетичної безпеки. Передбачається зведення цих принципів до Міжнародної енергетичної хартії.

Від того, наскільки зможе енергетична дипломатія знайти баланс інтересів у трикутнику США – ЄС – РФ, залежить стійкість, стабільність і передбачуваність світової енергетики в цілому та енергетики ЄС, а також геополітичної ситуації у світі.

Україна у цьому трикутнику має розбудовувати свою зовнішню енергетичну політику, максимально використовуючи всі можливості, якими вона володіє. Донедавна ані в самій Україні, ані за її межами не існувало чіткої уяви про таку політику. Політикам і чиновникам різного рангу зручно було класифікувати історично сформовану монопольну залежність від РФ в енергопостачанні як російську експансію, при цьому не вживаючи дійових заходів щодо зміни становища у зв'язку з трансформаціями міждержавних відносин. Понад те, результатом такої «політики» стало погіршення відносин з РФ – ресурсопотоки почали йти в обхід території України (прокладка газопроводу через Білорусь і Польщу, будівництво перемички Суходільна-Родіонівська).

ЛІТЕРАТУРА

1. Договор к Энергетической Хартии и связанные с ним документы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.energsovet.ru/stat 546.html>
2. Европейский Союз : основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 698 с.
3. Европейский Союз : прошлое, настоящее, будущее. Документы Европейского Союза. – Т. 1-5. – М. : Право, 1994-1999.
4. Иванов А. С. Мировая энергетика в конце первого десятилетия XXI века / А. С. Иванов, И. Е. Матвеев ; Всероссийский научно-исследовательский конъюнктурный институт. – Режим доступу : <http://www.vniki.msk.ru/site/LSPCD167C>
5. Матвеев И. Е. Мировая энергетика на рубеже второго десятилетия нынешнего века / И. Е. Матвеев, А. С. Иванов // Energy Fresh. – сентябрь 2011.
6. Перепелиця Г. М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи / Г. М. Перепелиця. – К. : Стило. – ПЦ «Фоліант», 2003.
7. Право Європейського Союзу. Особлива частина / за ред. М. Р. Аракелян та О. К. Вишнякова. – К. : Істина, 2009. – С. 270–289.
8. Руснак У. Энергетическая хартия : путем перемен / У. Руснак // Россия в глобальной политике. – 2014. – №1.
9. Современные международные отношения : учебник / Под. ред. А. В. Торкунова. – М. : Российская политическая энциклопедия, 2008. – 584 с.
10. Шемшученко Ю. С. Энергетичне законодавство. Збірник нормативно-правових актів / Ю. С. Шемшученко, В. П. Нагребельний. – В 2-х т. – К., 2003.

УДК 341.645

ПРЕЮДИЦИАЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄС: РІШЕННЯ ЩОДО ДІЙНОСТІ АКТІВ

**Фастовець А.С.,
старший викладач**

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Стаття присвячена висвітленню особливої юрисдикції Суду справедливості Європейського Союзу – винесенню преюдиціальних рішень, зокрема, щодо дійсності актів права ЄС. Оскільки згаданий суд є єдиним органом, який приймає відповідні рішення, відповідаючи на преюдиціальні запити національних судів або трибуналів держав-членів, особливості цієї процедури та таких рішень є цілком привертаять особливу увагу та заслуговують на окремий аналіз.

Ключові слова: Суд ЄС, преюдиціальні рішення, дійсність, національний суд, юрисдикція, справа.

Fastovets A.S. / ПРЕЮДИЦИАЛЬНАЯ ЮРИСДИКЦИЯ СУДА СПРАВЕДЛИВОСТИ ЕС: РЕШЕНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО ЗАКОННОСТИ АКТОВ / Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, Украина

Статья посвящена анализу особой юрисдикции Суда справедливости Европейского Союза – вынесению преюдициальных решений, в частности, о законности актов права ЕС. Поскольку упомянутый суд является единственным органом, который принимает соответствующие решения, отвечая на преюдициальные запросы национальных судов или трибуналов государств-членов, особенности этой процедуры и таких решений в целом привлекают особое внимание и заслуживают отдельного анализа.

Ключевые слова: Суд ЕС, преюдициальные решения, законность, национальный суд, юрисдикция, дело.

Fastovets A.S. PRELIMINARY RULING PROCEDURE OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE: RULINGS ON VALIDITY OF EU LAW ACTS / Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, law faculty, Ukraine

The article is devoted to the analysis of special jurisdiction of the Court of Justice of the European Union (hereinafter – ECJ) – adoption of preliminary rulings, in particular, on the validity of acts of the EU law.

ECJ acts within the jurisdiction enshrined under article 267 of the Treaty on the Functioning of the European Union, which provides for the Court to give preliminary rulings regarding interpretation of treaties and regarding the mentioned above validity of acts of the institutions, bodies, offices or agencies of the European Union.

The mentioned jurisdiction of the ECJ allows for harmonious development of EU law as national and EU legal systems constantly interact and communicate by means of referring to the ECJ for preliminary rulings and implementing such rulings while taking decisions in the main proceedings of national courts and tribunals. In this regard national courts or tribunals are allowed to uphold a decision on the validity of an act and turn down arguments of its non-validity; however, they are to address the ECJ on the matter of its non-validity if they find specific arguments tenable.

As the ECJ is the only judicial body entitled and entrusted to take decisions regarding validity of EU acts in response to preliminary requests of national courts or tribunals of the Member States, the peculiarities of this procedure and of such decisions in general attract attention and deserve a separate analysis.

Key words: European Court of Justice, preliminary ruling, validity, national court, jurisdiction, case.

Правову систему Європейського Союзу (далі – ЄС) можна з упевненістю вважати однією з найбільш розвинених, довершених і прогресивних, а серед причин її ефективності виділити єдність та правову визначеність як для приватних (фізичних та юридичних осіб), так і для держав-членів. Визначну роль у ході еволюції права ЄС та в забезпеченні позитивних тенденцій його розвитку, безперечно, відіграв Суд справедливості ЄС (далі – Суд ЄС), у першу чергу завдяки спеціально передбаченій юрисдикції виносити так звані попередні або преюдиціальні рішення (англ. – preliminary ruling; франц. – l'arrêt préjudicielle) на звернення національних судів або трибуналів держав-членів. Так, Суд ЄС наділений юрисдикцією здійснювати пре-

юдиціальне провадження з метою тлумачення положень права ЄС та ухвалення рішень щодо дійсності актів ЄС, чим забезпечується гармонійне функціонування організаційно-правового механізму європейської інтеграції.

Суд ЄС розглядає преюдиціальні запити держав-членів в якості непрямих. Преюдиціальне провадження Суду ЄС, у результаті якого на запити національних судів держав-членів Суд ЄС ухвалює преюдиціальні рішення, передбачене ст. 267 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЕС або Лісабонський договір). Ці рішення фактично передують винесенню остаточного рішення національним судом. Крім того, такі рішення відіграють важливу роль у контексті винесення національним судом